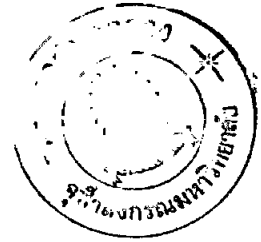

สภาพการบริหาร โรงเรียนและภูมิหลังของครู

สภาพการบริหาร โรงเรียน

1. การบริหาร โรงเรียนราษฎร์

โรงเรียนราษฎร์หมายถึงสถานศึกษาที่บุคคลหรือคณะบุคคล องค์กรนิติบุคคลจัดการ ให้การศึกษาแก่นักเรียนกว่า 7 คนขึ้นไป นอกเหนือไปจากโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนประชาบาล โรงเรียนเทศบาล โดยมีเจ้าของโรงเรียนรับผิดชอบในการตั้ง การดำรง และการเลิกโรงเรียน มีผู้จัดการรับผิดชอบในการปกครอง โรงเรียน การดำเนินงานฝ่ายธุรการ ควบคุมครูใหญ่ ครู และ นักเรียนในโรงเรียน มีครูใหญ่รับผิดชอบในหน่วยงานฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และเป็นหัวหน้า ควบคุมครูและนักเรียนในโรงเรียน¹ รองจากครูใหญ่ ก็มีครูผู้ช่วยครูใหญ่ อาจมีแยกเป็นฝ่ายบริหาร และฝ่ายวิชาการ ต่อไปเป็นครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ฯลฯ การ มอบหมายสั่งงานให้ครู อยู่ในอำนาจของครูใหญ่ และครูหัวหน้าหมวดวิชา

โรงเรียนราษฎร์ที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นตัวอย่าง 4 โรงเรียน คือ

โรงเรียนอำนวยการศิลป์ พระนคร มีครูทั้งหมด 228 คน มีนักเรียนทั้งหมด 4222 คน มีครูสอน ม.ศ. ปลาย 91 คน สอนตั้งแต่ชั้น ป. 1 - ม.ศ. 5

โรงเรียนสตรีประเทืองวิทย์ มีครูทั้งหมด 37 คน มีนักเรียน 1225 คน สอนตั้งแต่ชั้น ม.ศ. 1 - ม.ศ. 5 มีครูที่สอนเฉพาะ ม.ศ. ปลาย 15 คน (บางคนสอนชั้นอื่นด้วย)

โรงเรียนเซนต์สิริอนุสรณ์ มีครูทั้งหมด 145 คน เฉพาะที่สอน ม.ศ. ปลายมี 32 คน มีนักเรียน 2100 คน

¹ ทา ไชยเดช, "ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนราษฎร์กับครู โรงเรียนราษฎร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตฯ แผนกวิชาบริหารการศึกษา มัธยมศึกษาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 11.

โรงเรียนราชินี มีครูทั้งหมด 154 คน เฉพาะที่สอน ม.ศ. ปลาย 45 คน มีนักเรียน 2664 คน สอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล - ม.ศ. 5

2. การบริหารโรงเรียนรัฐบาล

โรงเรียนรัฐบาลหมายถึง สถานศึกษาที่รัฐบาลจัดบริการให้แก่ประชาชน ดำเนินกิจการโดยอาศัยงบประมาณแผ่นดิน มีผู้อำนวยการเป็นผู้รับผิดชอบในการปกครองโรงเรียน ควบคุมครูและนักเรียนในโรงเรียน รองลงมาคือผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายบริหาร ต่อไปเป็นครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ การมอบหมายงานอยู่ในอำนาจของ ทั้งผู้อำนวยการ ผู้ช่วย และครูหัวหน้าหมวด ตามสายงานและตามชั้นตอน

โรงเรียนรัฐบาลที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นตัวอย่าง 4 โรงเรียน คือ

โรงเรียนหอวัง มีครูรวมกันทั้งหมด 205 คน (รวมทั้ง ม.ศ. ต้น และ ม.ศ. ปลาย) มีนักเรียนทั้งหมด 4452 คน ทำการสอนตั้งแต่ชั้น ม.ศ. 1 - ม.ศ. 5

โรงเรียนคอนเมือง (ทหารอากาศบำรุง) มีครูทั้งหมด 209 คน มีนักเรียนทั้งหมด 4577 คน (มีทั้งรอบเช้าและรอบบ่าย) ทำการสอนตั้งแต่ชั้น ม.ศ. 1 - ม.ศ. 5

โรงเรียนเทพสตรีวิทยาคม มีครูทั้งหมด 93 คน มีนักเรียนทั้งหมด 1682 คน สอนตั้งแต่ชั้น ม.ศ. 1 - ม.ศ. 5

โรงเรียนบดินทรเดชา มีครูทั้งหมด 170 คน มีนักเรียนทั้งหมด 3529 คน สอนตั้งแต่ชั้น ม.ศ. 1 - ม.ศ. 5

ความแตกต่างในการบริหารงานระหว่าง โรงเรียนราษฎร์และ โรงเรียนรัฐบาล

โรงเรียนรัฐบาลนั้น อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการมีอำนาจในการปกครองโรงเรียน ปกครองครู และนักเรียนโดยตรง มีอำนาจทั้งในด้านการบริหารงาน และทางด้านวิชาการ ส่วนโรงเรียนราษฎร์ ผู้จัดการมีอำนาจในการปกครองโรงเรียน การดำเนินงานฝ่ายธุรการ ควบคุมครูใหญ่ ครู และนักเรียน ครูใหญ่รับผิดชอบในงานฝ่ายวิชาการ และเป็นหัวหน้าควบคุมครู และนักเรียนเท่านั้น การดำเนินนโยบายต้องเป็นไปโดยความเห็นชอบจากผู้จัดการ และเจ้าของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ผิดกับโรงเรียนรัฐบาล ที่ครูใหญ่หรือผู้อำนวยการมีอำนาจในการบริหาร

งานสูงสุด นอกจากนั้นในการพิจารณาความดีความชอบ ผู้อำนวยการจะมีอำนาจในการพิจารณาอย่างเต็มที่ ในขณะที่ครูใหญ่ในโรงเรียนราษฎร์ จะเป็นเพียงผู้เสนอความดีความชอบ ให้ฝ่ายผู้จัดการ เป็นผู้ตัดสิน

ภูมิหลังของครูทั้ง โรงเรียนราษฎร์และ โรงเรียนรัฐบาล

ก่อนวิเคราะห์ถึงสภาพขวัญของครู จะมาพิจารณาถึงภูมิหลังของครูทั้ง โรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาลก่อน เพราะการที่เราได้ทราบถึงภูมิหลังดังกล่าว จะช่วยให้ง่ายต่อการวิเคราะห์สภาพขวัญของครู เพราะภูมิหลังเหล่านี้ อาจจะมีส่วนประกอบที่มีอิทธิพลต่อขวัญของครูอยู่บ้าง ภูมิหลังของครูที่ขอบแบบสอบถาม ได้แก่

1. อายุ
2. เพศ
3. ระยะเวลาที่เป็นครูอยู่ในโรงเรียนปัจจุบันที่เป็นตัวอย่าง
4. สถานภาพการสมรส
5. ระดับการศึกษา
6. ภูมิลำเนาเดิม
7. อาชีพของบิดา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. อายุ

ตารางที่ 2

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนครูจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	ครูโรงเรียนราษฎร์		ครูโรงเรียนรัฐบาล		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
21 - 30	56	54.9	57	52.8	113	53.8
31 - 40	21	30.6	36	33.3	57	27.1
41 - 50	10	9.8	12	11.1	22	10.5
51 - 60	10	9.8	3	2.8	13	6.2
61 ปีขึ้นไป	5	4.9	-	-	5	2.4
รวม	102	100	108	100	210	100

ครูที่ตอบแบบสอบถามทั้ง โรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาล ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21 - 30 ปี ถึง 53.8 % รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี ถึง 27.1 % เมื่อคุณเฉพาะโรงเรียนราษฎร์ ก็พบว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามก็อยู่ในช่วงอายุ 21 - 30 ปี มากที่สุดถึง 54.9 % เช่นเดียวกับครูโรงเรียนรัฐบาล ก็อยู่ในช่วงอายุ 21 - 30 ปี มากที่สุด คือ 52.8 % แต่ครูโรงเรียนรัฐบาลที่ตอบแบบสอบถาม ในช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป ไม่มีเลย เพราะเป็นระบบข้าราชการ ส่วนครูโรงเรียนราษฎร์ไม่มีเกษียณอายุ จึงมีครูที่ตอบแบบสอบถามในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป ถึง 4.9 % การที่ตัวอย่างประชากรมีอายุน้อยเป็นส่วนใหญ่ นั้น ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยเลือกตัวอย่างจากครูที่ทำหน้าที่ในการสอนอย่างเดียว มิได้เป็นผู้บริหาร ค่าย และครูที่มีอายุส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร หรือเป็นอาจารย์ใหญ่บ้าง จึงไม่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ดังนั้นตัวอย่างประชากรที่ได้ จึงอยู่ในช่วงอายุน้อยเป็นจำนวนมาก

2. เพศ

ตารางที่ 3

อัตราส่วนร้อยละของครูจำแนกตามเพศ

เพศ	ครู โรงเรียนราษฎร์		ครู โรงเรียนรัฐบาล		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ชาย	30	29.4	33	30.6	63	30.0
หญิง	72	70.6	75	69.4	147	70.0
รวม	102	100	108	100	210	100

ครูที่ตอบแบบสอบถาม รวมแล้วเป็นหญิงถึง 70 % เมื่อดูเฉพาะ โรงเรียนราษฎร์ ครูที่ตอบก็เป็นหญิงส่วนใหญ่ 70.6 % ครูโรงเรียนรัฐบาลเป็นผู้หญิง 69.4 % ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้หญิงมีคณาชีพครูมากกว่าผู้ชาย ซึ่งทำให้มีครูหญิงมากกว่าครูชาย เกือบจะในทุกโรงเรียน แม้แต่โรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะแต่เด็กชายล้วนก็ตาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ระยะเวลาที่เป็นครูอยู่ในโรงเรียนปัจจุบัน ที่เป็นตัวอย่าง

ตารางที่ 4

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนครูที่แยกตามระยะเวลาในการทำงาน

ระยะเวลา ในการทำงาน	ครูโรงเรียนราษฎร์		ครูโรงเรียนรัฐบาล		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
1 - 10	13	71.6	98	90.7	171	81.4
11 - 20	17	16.7	10	9.3	27	12.9
21 - 30	4	3.9	—	—	4	1.9
31 - 40	8	7.8	—	—	8	3.8
41 ปีขึ้นไป	—	—	—	—	—	—
รวม	102	100	108	100	210	100

ครูที่ตอบแบบสอบถามรวมทั้ง 2 ประเภท ระยะเวลาทำงานจะอยู่ในช่วง 1 - 10 ปี มากที่สุดถึง 81.4 % รองลงมาคือ 11 - 20 ปี มี 12.9 % น้อยที่สุดอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี ซึ่งมีเพียง 1.9 % เมื่อพิจารณาเฉพาะ โรงเรียนราษฎร์ก็พบเช่นเดียวกันว่า ครูที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในระยะเวลาทำงานระหว่าง 1 - 10 ปี เช่นกัน เป็นจำนวน 71.6 % ครูโรงเรียน รัฐบาลที่ตอบแบบสอบถาม ก็อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 1 - 10 ปีมากถึง 90.7 % ที่เป็นดังนี้ อาจ เป็นเพราะว่า ครูที่มีระยะเวลาการทำงานนาน ส่วนใหญ่ก็ได้เลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งอยู่ในระดับ ผู้บริหาร ซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการ เฉพาะครูที่คงปฏิบัติการสอนเท่านั้น

นอกจากนี้ จะสังเกตเห็นว่าตัวอย่างประชากรของครูโรงเรียนราษฎร์ จะมีครูที่ทำงานมา นานตอบแบบสอบถามมากกว่า เช่น 31 - 40 ปี มีถึง 7.8 % แต่ครูโรงเรียนรัฐบาลไม่มีเลย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูที่ทำงานมานานของ โรงเรียนรัฐบาล นอกจากจะได้เลื่อนตำแหน่งไปเป็นผู้บริหาร กังกล่าวแล้ว ยังอาจจะมีการ โยกย้ายไปรับตำแหน่งอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม จึงไม่ค่อยมีครูที่ ทำงานมานาน โดยไม่มีตำแหน่งอะไรเลยมากนัก ผิดกับครูโรงเรียนราษฎร์ ที่การเลื่อนตำแหน่ง สูงขึ้นมีไม่มากนัก และไม่มี การ โยกย้ายสับเปลี่ยนเลย

4. สถานภาพการสมรส

ตารางที่ 5

อัตราส่วนร้อยละของครูจำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	ครูโรงเรียนราษฎร์		ครูโรงเรียนรัฐบาล		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
โสด	59	57.8	55	50.9	114	54.3
สมรสแล้ว	43	42.2	53	49.1	96	45.7
รวม	102	100	108	100	210	100

จะเห็นว่า ครูที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นโสด 54.3 % โดยเฉพาะครูโรงเรียนราษฎร์ ที่เป็นคนโสด 57.8 % ครูโรงเรียนรัฐบาล คนโสด 50.9 %

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ระดับการศึกษา

ตารางที่ 6

อัตราส่วนร้อยละของจำนวนครูจำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	ครูโรงเรียนราษฎร์		ครูโรงเรียนรัฐบาล		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ปริญญาตรี	58	56.9	89	82.3	147	70.0
พ.ม.	10	9.8	6	5.6	16	7.6
ป.กศ.สูง	20	19.6	6	5.6	26	12.4
ป.ว.ส.	1	0.9	7	6.5	8	3.8
ม.8	13	12.8	—	—	13	6.2
รวม	102	100	108	100	210	100

ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีถึง 70 % รองลงมาคือ ป.กศ.สูง จำนวน 12.4 % เมื่อคุณเฉพาะ โรงเรียนราษฎร์ ครูที่ตอบก็จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นจำนวน 56.9 % ส่วนครูโรงเรียนรัฐบาล อยู่ในระดับปริญญาตรีถึง 82.8 % แสดงให้เห็นว่า ครูโรงเรียนรัฐบาลส่วนใหญ่ จะจบการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ ส่วนครูโรงเรียนราษฎร์ ความต้องการที่จะได้จ่ายเงินเดือนให้ลดลง จึงจ้างครูที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีเข้ามาสอนด้วย ครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจึงมีน้อยกว่าโรงเรียนรัฐบาล รองลงมา เป็นครูที่จบ ป.กศ.สูง ซึ่งมี 19.6 % ทั้งที่สอนในระดับชั้น ม.ศ. ปลายเหมือนกัน

6. ภูมิลาเนาเคิม

ตารางที่ 7

อัตราส่วนร้อยละของครูจำแนกตามภูมิลาเนาเคิม

ภูมิลาเนาเคิม	ครูโรงเรียนราษฎร์		ครูโรงเรียนรัฐบาล		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ต่างจังหวัด	43	42.2	75	69.4	118	56.2
กรุงเทพมหานคร	59	57.8	33	30.6	92	43.8
รวม	102	100	108	100	210	100

ครูที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีภูมิลาเนาเคิมอยู่ต่างจังหวัด 56.2 % เฉพาะครูโรงเรียนราษฎร์ ครูที่ตอบแบบสอบถาม เป็นคนที่มีภูมิลาเนาเคิมอยู่กรุงเทพฯ มีถึง 57.8 % ส่วนครูโรงเรียนรัฐบาล ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นครูที่มีภูมิลาเนาเคิมอยู่ในต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ ถึง 69.4 %

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. อาชีพของบิดา

ตารางที่ 8

อัตราส่วนร้อยละของครูจำแนกตามอาชีพของบิดา

อาชีพบิดา	ครูโรงเรียนราษฎร์		ครูโรงเรียนรัฐบาล		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
รับราชการ	48	47.1	39	36.1	87	41.4
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	29	24.5	31	28.7	56	26.7
ลูกจ้าง	11	10.8	7	6.5	18	8.6
เกษตรกรกรม	5	7.9	17	15.7	22	10.5
อื่น ๆ	13	12.7	14	13.0	27	12.8
รวม	102	100	108	100	210	100

ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีบิดารับราชการมากที่สุด คือ 41.4 % เมื่อแยกดูเฉพาะค่าตอบของครูโรงเรียนราษฎร์เองก็เช่นเดียวกัน คือบิดาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ 47.1 % ซึ่งมากที่สุด ครูโรงเรียนรัฐบาล ก็มีบิดาอาชีพรับราชการถึง 36.1 % ซึ่งก็มากที่สุด ส่วนที่เหลืออยู่น้อยที่สุดคืออาชีพเกษตรกรกรม สำหรับครูโรงเรียนราษฎร์มีอยู่ 7.9 % ส่วนน้อยที่สุดของครูโรงเรียนรัฐบาล คืออาชีพลูกจ้าง ซึ่งมี 6.5 %

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย